

Ločitve, zlata jama ali brezno?

Iztok Ivančič

Ljubljana, 27. 10. 2024

V Sloveniji se letno loči nekaj več kot 2.100 parov. Po podatkih Društva staršev DOOR, je letni strošek ločitvenih postopkov vsaj 10.000 eur na posameznega starša. Denarno pogačo v višini okroglo 42 mio eur si razdelijo poklicni udeleženci v njih. Večino odvetniki, razliko sodni izvedenci. Vsako leto. Zlata jama torej!

V Sloveniji je v ločitvene postopke letno vpletenih nekaj več kot 1.800 otrok. V veliki večini jih dodelijo v vzgojo in varstvo materam. Očetom zgolj 3%. V kolikor oče temu nasprotuje, sledi večletno pravdanje in ugotavljanje največje koristi otrok. Otroci so pogosto udeleženi v številnih pogovorih, pričanjih, zaslišanjih...poenostavljeno, v čustvenemu seciranju v smislu koga ima raje, mamo ali očeta. Čustveno brezno za otroke torej! Za očete, ki to [financirajo](#) pa finančno.

Narava nepravdnih ločitvenih postopkov je, da niso nikoli zares zaključeni. Stranka v postopku jih lahko ponovno odpre, takoj ko pride do spremembe stanja. To je lahko že spremenjena starost otroka. Lahko je tudi prijava nasilja. Po izjavi dr. Bojana Zalarja, direktorja Psihiatrične klinike Ljubljana je 9 od 10 prijav (spolnega) nasilništva lažnih.

Kdor je kdaj delal v prodaji ve, da je najtežje pridobiti novega kupca in še težje stranko zadržati. Za oglaševanje se za ta namen porabijo ogromna sredstva. Odvetniki se v skladu z Zakonom o odvetništvu praktično ne smejo oglaševati, lahko pa si zagotovijo zadržanje stalnih strank preko podaljševanja sodnih postopkov in s tem finančnih prilivov. Tudi s sicer zakonsko dovoljenimi a vendarle neetično uporabljenimi postopki. Neetični so takrat, ko je njihova posledica nepotrebna odsotnost otroka od enega starša.

Vlasta Nussdorfer v [IUS-INFO 4. 5. 2022](#) zapiše: »Ko smo pred leti pri Varuhu človekovih pravic opravljali raziskavo o tem, ali je res večina otrok zaupana materam (kar smo sicer že vedeli) in kako do tega pride, smo bili presenečeni nad ugotovitvami. Trditev številnih očetov se je v bistvu potrdila, a o tem niso odločale zgolj ženske-sodnice in izvedenke, kot so zatrjevali, pač pa so se starši o tem v mukah ali brez njih, običajno kar "sporazumeli". Seveda se je treba vprašati zakaj. In razlogov je kar nekaj. Tudi manko sredstev, moči in volje očetov za silni boj za otroke. Stane in traja, traja ... Malo jih je, ki v njem uspejo. V družbi namreč še vedno prevladuje stališče, da so matere slabe, če "izgubijo" otroke in zato naredijo prav vse, da "zmagajo". Cena pri tem ni pomembna in otrok prav tako ne. Kaj si bodo sicer mislili ljudje?! Saj poznate klasična vprašanja: "Ali veš, da otroci ne živijo z njo ...? Le zakaj ne?" In seveda namigovanja o tem ali morda pije ... ali še kaj hujšega. Če pa so (sprva začasno) dodeljeni materam, je do končne odločitve običajno še zelo, zelo dolga pot. Na vse načine jo grenijo očetom, izvedencem in sodišču. Običajno jim odvetnike plačuje proračun, očetje pa zanje odštevajo težko prigarani denar. Seveda plačujejo tudi preživnino, saj je ni moč pogojevati s stiki, ki jih seveda ni...«

Zgornje navedbe nakazujejo na točnost statističnih podatkov, ki jih je v [članku Ločitveni fiasko, travmatizirani otroci in pomanjkanje sodnih izvedencev](#) zapisala novinarka Krašovec. Strinjamo se tudi z večino navedb njenih sogovornic. Oporekamo jim lahko zgolj nakazovanje napačnih razlogov za katastrofalno stanje poteka ločitvenih postopkov. Spraševati poklicne udeležence v ločitvenih postopkih za rešitev diskriminatornih, dolgih in dragih postopkov se nam ne zdi koristna.

Pravilno so slovenske ločitve opredeljuje kot fiasko. Dodajamo, da ne zgolj zaradi domnevnega pomanjkanja sodnih izvedencev, nedvomno pa je njihova posledica res množica travmatiziranih otrok. V nadaljevanju članka se potrjujejo tudi ostale navedbe [Društva staršev DOOR](#): diskriminacija očetov, nepotrebna dolžina sodnih postopkov, visok strošek večletnega pravedanja...nihče od sogovornikov pa, zanimivo, ni omenjal nekaznovanja kršitev sodb o stikih (če jih kršijo matere), nekaznovanja lažnih ovadb, dolgotrajno dokazovanje nedolžnosti v primeru lažnih ovadb nasilništva...

Poglejmo podrobneje. Svet je res daleč od ideala, kot v [članku](#) navaja ena od sogovornic Irena Kosovel. A zato imamo zakone, ki opredeljujejo minimalni standard odnosov v določenih situacijah. Od staršev, ob njihovi čustveni razrvanosti, ki je posledica dolgoletnega in izčrpljujočega pravedanja za stike z otroci, ne moremo pričakovati racionalnega vedenja, kot nakazuje omenjena psihoterapevtka. Na tem mestu naj se vsak bralec/starš vpraša, kaj bi bil pripravljen storiti v primeru ogroženosti svojega otroka? Vse! Zakonodajo moramo temu primerno prilagoditi. Ne obstaja čustveno bolj obremenjujoča stvar kot je boj za nekaj, kar sploh ni deljivo – skupni otroci.

Navedbe odvetnice Neže Dular, da naj se ob tako travmatični situaciji, kot je »delitev« otrok, od staršev, ki so stranke v postopkih, pričakuje, da ne bodo merili svojih moči, se nam ne zdijo resne. Ravno sodni sistem, zakonodaja, in predvsem agresivno vodenje strank s strani odvetnikov, vodi v smer neizprosne boja.

O pomenu etike in predvsem uporabi izbranega izrazoslovja v nepravdnih postopkih je v [IUS-INFO, 4. 1. 2024](#) opozorila dr. Sara Ahlin Doljak, odvetnica, mediatorica in izredna profesorica Evropske pravne fakultete Nove univerze. Med drugim zapiše: »...da so sodni postopki retrospektivni, medtem ko je družinsko pravo usmerjeno v prihodnost, zato je uporaba napadalnega jezika v njih nekoristna...« V nadaljevanju doda: »Ko se nekdo obrne na odvetnika, ki je specializiran za družinsko pravo, po navadi preživlja izjemno čustveno in stresno obdobje v svojem življenju in potrebuje pomoč. Sestanek v odvetniški pisarni in uvedba sodnega postopka se zdita zastrašujoča in nepremagljiva, zlasti ker je to pogosto njihovo prvo srečanje s sodnim postopkom. Še huje je, da je jezik, ki se uporablja v družinskih postopkih, zmeden, neoseben in lahko pogosto zaostri razmere med udeleženci postopka. Posamezniki imajo namesto imen pravne oznake, pogosto ločene z izrazom »proti«, ki kaže na boj, vključno s »predlagatelj proti nasprotnemu udeležencu« ali celo »mož proti ženi«, kar je lahko za osebe, ki se razvezujejo, še posebej strahotno.«

In če je že več priznanih strokovnjakov javno opozorilo na neustreznost zakonodaje, postopkov, etike poklicnih udeležencev, nestrokovnost dela sodnih izvedencev ([dr. Igor Areh v TV Tednik 21. 10. 2024](#)), je milo rečeno zavajajoče trditi, da so zato krivi starši. Upravičeno se zato vprašamo, zakaj tak rigidni sistem, ki očitno deluje na škodo otrok, vztraja, čeprav stanje poznajo že [vsaj od leta 2008](#), ko je posvet na temo Otrok pred sodiščem organiziralo Vrhovno sodišče. V referatu takratne Varuhinje človekovih pravic med drugim izvemo, »...da se zaradi razpada življenjske skupnosti staršev, od otroka pričakuje odločitev, kdaj in kako bo s katerim od staršev izvajal stike, ko se pred tem za očitno zelo zahtevno odločitev, kako urediti stike, ki je nista znala dogovoriti starša in kasneje ne sprejeti sodišče, prenese na najšibkejšo stranko v postopku – na mladoletnega otroka.« In v posmeh temu je Vrhovno sodišče, kot eno izmed rešitev za pomanjkanje sodnih izvedencev, [po opravljeni podrobni analizi](#) leta 2022, predlagalo sodiščem, naj večkrat opravijo neformalni (!) razgovor z otrokom!!! Ali se

spoštovani doktorji znanosti zavedajo, kakšno breme s tem nalagajo mladoletnim otrokom?! In posledično občutke krivde, ko odrastejo! Pri tem gre tudi za smiselno kršenje 236. člena Zakona o kazenskem postopku (oseba, krvni sorodnik obdolženca se lahko odreče pričevanju). Avtorji analize so se zavzeli tudi za uvedbo obveznih izobraževanj za družinske sodnike. Naj si ga iz področje delovanja krhke otroške psihe najprej organizirajo zase, predlagamo starši.

Dr. Alenka Gabrovec, priznana partnerska terapevtka ter strokovnjakinja z doktoratom iz zakonske in družinske terapije je v enem od svojih člankov ([Slovenec, 28. 5. 2020](#)) opozorila na pogost pojav strašljivega vzorca priprave mnogih žensk na ločitev. Zapiše, da gre običajno za žensko, ki že ima nagledano novo žrtev, ali ji trenutni partner ne daje toliko ugodja, kot ga želi. Opiše 16 korakov, kako bo naredila sebe za žrtev in izigrala vse, tako sistem kot okolico, in v sodno socialnem sistemu ločitev pridobila otroke, preživnino,...

1. Prijateljicam razlagaj, kako veliko dela imaš in kako rada imaš moža in kaj vse delaš zanj, pri tem pretiravaj, da te bodo spraševale, če si nora.
2. Vsake toliko časa potoži, da je mož spil toliko in toliko in je bil potem nasilen, pa še omeni, da te menda vara in da ima čudne spolne želje.
3. Bodi zamorjena in jokava in potoži, da je nesramen, ampak da te ima rad in otroka tudi.
4. Povej, da se je drl in da jih je dal otroku čez rit brez zveze in da ne veš, kaj bi in da nimaš kam iti.
5. Te korake ponavljaj tako dolgo, da ti prijateljice svetujejo, da si poišči pomoč.
6. Pojdi na CSD in odigraj nevedno žensko, ki ne ve, kaj bi sama s sabo, da se strokovni delavki zasmiliš in ti ponudi pomoč, ti pa najdi tisoč in en izgovor, poln strahu.
7. Pojdi na CSD in povej, da je bil mož nasilen, in se zjoči ter reci, da te je strah.
8. Pojdi na CSD in povej, da je bil mož nasilen do otroka in da te je zelo strah.
9. Sprovociraj moža do te mere, da bo znorel in se bo začel dreti, da bodo vsi sosedje slišali, ti pa poleg joči in izigravaj žrtev, potem nekaj dni hodi s sklonjeno glavo in z močnim make upom ter v ohlapnih oblekah, ki zakrijejo vse.
10. Pojdi na CSD povedat, kaj se je zgodilo, pa še kakšna soseda naj gre poleg.
11. Sprovociraj moža do te mere, da ti da klofuto, in pokliči policijo, v zapisnik podaj polno laži, predvsem v smislu »me je strah za življenje« itd., da mož dobi prepoved približevanja.
12. Pojdi na CSD in povej, kaj se je zgodilo, strokovna delavka bo tako svetovala razhod.
13. Pojdi do odvetnika in vložiti ločitev.
14. V času do sodišča igray žrtev, hodi na CSD za vsako moževo besedo (ni moškega junaka, ki ženski v takšnem vzdušju ne bi zabrusil kakšne žal besede), in po možnosti še k zdravniku po antidepresive, ker je prehudo, pa ne pozabiti v vrtcu in šoli pretirati z lažmi.
15. Na sodišču potem igray žrtev, veliko jokaj in če ti slučajno ne bi verjeli, izdahni, da je spolno zlorabil otroka.
16. Če se kaj zalomi, obvesti medije, obvezno, če so igro spregledali, saj je moč ulice močnejša od vsega.

Običajno na tem mestu dobimo može, ki se raje umaknejo, in žene, ki lažejo, spletkarijo itd. ter svoje znanje širijo dalje. Dostikrat tovrstni način svetujejo tudi odvetniki.

Opisana metodologija vodenja sodno socialnih postopkov v smer legalne ugrabitve otrok očetom ni slovenska posebnost. Poznana je tudi v tujini. V ZDA na primer pod imenom [Silver Bullet Divorce](#): Pomeni lažno obtožbo prvega starša o zlorabi, ki je usmerjena proti drugemu staršu in vključuje lažno prijavo ene od oblik nasilja: fizičnega, verbalnega, čustvenega, spolnega. Ta otrok se tipično boji, da ga bo prvi starš zapustil, če bodo naredili nekaj, kar mu ne bi bilo všeč. Sodniki to povezavo med psihično nasilnim staršem in njegovimi otroki, ki jo vodi strah, dosledno razumejo kot »zdravo vez«. Njihovo zmotno dojemanje je še dodatno okrepljeno s predpostavko, da če otrok zavrača drugega starša, potem domnevajo, da je ta naredil nekaj, da si je to zaslužil.

V sodno socialnih postopkih ločitev, in to je velik problem, pogosto ni enostavno določiti kdo je žrtev in kdo nasilnež, ker se obe pojavniki obliki nasilja: psihično in fizično, močno prepletata. Pogosto celo med tremi akterji: otroci-ženo-možem, kar še dodatno zaplete dinamiko iskanja vzrokov za nasilje - katerekoli pojavniki oblike. Tako močno, da vse skupaj spominja na nerešljivo dilemo o kuri in jajcu. Katero nasilje je bilo prej? Odstranitev nasilneža/ce je lahko prvi korak. A koga bomo odstranili, če se v družini pojavljata obe obliki nasilja, vsaka tipična za določen spol? Tistega, ki je prvi začel?

Če pojavniki oblike nasilja, iz akademskega okolja prenesemo v realno družinsko okolje, pri tem vprašanju zaznamo čisto praktičen problem. Navajamo dve izmišljeni situaciji.

1. Mati svojo hči prepričuje, da je oči ne mara. Oče mamu tega otroka nadere, ker je zaznal neresnično manipulativno vplivanje na svojo malo princesko? Kdo je pričel nasilno delovanje?
2. Žena je pričela skakati čez plot in mož jo zaradi tega ozmerja s kurbo? Kdo je pričel nasilno delovanje?

Koga je potrebno v takih primerih odstraniti iz družinskega okolja, kot to predlagajo nekateri strokovnjaki in »strokovnjaki«? In kdo od obeh nasilnežev se lahko sklicuje na 22. člen Kazenskega zakonika (silobran)?

Zelo verjetno je, da so se razlogi za nasilje v obeh primerih pričeli že pred materinim odtujevanjem ali ženinim skokom čez plot. Kateri so in koliko prej so se pojavili?... Prej ali slej bomo prišli do vzorcev iz primarnih družin obeh partnerjev. Se bodo na zatožni klopi znašli tudi stari starši naših otrok? Sedanja zakonodaja očitno ne ponuja ustrezne rešitve.

V visoko konfliktnih ločitvah sta obe pojavniki obliki nasilja prej pravilo kot izjema. Po DOORovih standardih je ločitev visoko konfliktna takoj, ko se prične urejati na sodišču, takoj ko se pričnejo uporabljati termini: tožeča-toženi, stranka-nasprotni udeleženec, kriv-nedolžen... Torej je bistveno večja od 10%.

Sodnica dr. Mateja Končina Peternel z navedbo v istem članku, "...da je rešitev tudi v povečanju števila rejniških družin...", očitno vidi rešitev v odvzemu otrok obema staršema. Nam staršem se to sliši grozno. Ok, lahko tudi, a takih primerov ne more biti več kot kak odstotek. Kaj pa ostalih 99% (cca 1.100 otrok letno)?

Odgovorni na MDDSZ, Ministrstvu za pravosodje in Vrhovnem sodišču vidijo rešitev za dolgoletne ločitvene postopke v povečevanju, celo podvojitvi števila izvedencev. Po že citirani analizi Vrhovnega sodišča, jih je bilo leta 2022 delujočih zgolj 7. Jih bo 14 res dovolj!? Takoj ko eden od staršev zahteva vključitev sodnega izvedenca, se postopki podaljšajo za 2 do 4 leta. Eno leto je čakalna doba, drugo leto je čas za pogovore in pripravo poročila, nato se zadeva ponovi, ker drugi starš s poročilom ni

zadovoljen in zahteva drugega izvedenca. To je popolnoma nesprejemljivo tudi, ker je otrok v tem času pogosto žrtev odtujevanja, izrazito hude oblike čustvenega/psihičnega nasilja. Tudi ni realno, da bi se v naslednjih 5 do 10 let izšlo ustrezno število izvedencev. Namesto zdravljenja posledic, bi se odgovorni morali osredotočiti na odpravo vzrokov, ki ločitvene postopke podaljšujejo.

Edina »uspešna« projekta, ki so ju odgovorni uspeli realizirati v zadnjih treh letih je Hiša za otroke Barnhaus in Ambulanta za psihoterapijo otrok in mladostnikov. A oba se ukvarjata s posledicami.

No, uspeva jim tudi zagotavljati velik obseg dela in s tem povezanih nekaj tisoč varnih delavnih mest na sodiščih in centrih za socialno delo.

V že omenjenem prispevku novinarka Pirš v Tedniku, priznana znanstvenica dr. Jasna Podreka navaja nekaj zanimivih dejstev:

- da odločevalci ne poznajo dinamik nasilja,
- da bi inštitucije morale stopiti v bran žrtvam nasilja,
- da se velikokrat spregleda, kdo je žrtev nasilja...

Ob navajanjih visokega števila žrtev femicida (6 do 10 letno) bi bilo primerno dodati vsaj še število samomorov moških, ki je preko 250 letno in je 3,5 krat večje od samomora žensk. Tudi ti so v velikem številu posledica nerazrešenega družinskega nasilja o katerem govori dr. Podreka.

Ne strinjamo pa se z navedbo dr. Podreka, da je določitev definicije, da je največja koristi otrok uravnotežen stik z obema staršema, ki jo kot del rešitve predlaga DOOR, neka "pavšalna ureditev". Uravnotežena skrb **kompetentnih** staršev za skupne otroke je temelj razvojne psihologije. Izhaja iz razvojnih, psiholoških, socioloških, čustvenih, zdravstvenih, vedenjskih, moralnih, družbenih...potreb otrok. Ne gre torej zgolj za razrešitev ojdipovega/elektrinega kompleksa. Tudi, a gre za bistveno več. Dodatek o nujni "kompetentnosti" obeh staršev v definiciji, je varovalka, ki omogoča, iz "neke pavšalnosti", izločiti tiste posameznike, ki potrebujejo pomoč, terapijo, prevzgojo, zapor (?)...da bodo razumeli, zakaj njihov otrok potrebuje oba kompetentna starša za zdrav razvoj v odraslo (tudi kompetentno) osebo.

Vse to pa izhaja iz dejstva, da moški in ženske nismo enaki. In ne gre zgolj za anatomske, fiziološke, morfološke, funkcionalne...razlike med spoloma. Trdimo in se pri tem sklicujemo na ugotovitve pametnejših od nas, da so vloge enega in drugega starša v razvoju otrok različne. In niso omejene zgolj na pomen materine brezpogojne in očetove pogojene ljubezni, o kateri tako lepo predava dr. Vesna Vuk Godina. Gre za veliko več. Ženske in moški smo lahko in moramo! biti enakopravni. Iz stališča razvoja otrok smo dopolnjujoči, komplementarni. Iz stališča partnerskega odnosa pa je zelo dobrodošlo, če smo, poleg tega da smo spoštljivi eden do drugega, tudi kompatibilni. Vloga vzorcev iz primarnih družin, dopolnjena s posledicami epigenetike, igra tu pomembno vlogo.

Staršem, ki se v ločitvenih postopkih znajdemo, praviloma ravno zaradi nekompatibilnih vzorcev, je potrebno pomagati. Če tega odgovorni ne znate narediti, nas vsaj ne obsojajte, da smo mi krivi za sistemsko [mrcvarjenje otrok](#) in metanje v globoka brezna odraščanja brez ustrezne vloge obeh staršev. Pod zakone in sodbe je namreč podpisana država.

Naslednji korak bi lahko bil skupno iskanje rešitev.